

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 4891/20

לפני:

כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט ע' גרוסקופף

המערערת:

West Face Capital inc corporation

נ ג ד

המשיבים:

1. עו"ד חיות גרינברג, מנהלת מיוחדת
2. כונס נכסים הרשמי
3. מדינת ישראל - משרד המשפטים

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
בתיק פרק 18-02-065524 שניתן ביום 10.06.2020 על ידי
כבוד השופטת עירית וינברג-נוטוביץ

תאריך הישיבה:

ט"ו בשבט התשפ"א (28.01.2021)

בשם המערערת:

עו"ד דיבון פרקש, עו"ד שירה מרקוביץ-בוקעי
בעצמה
עו"ד מיכל דלומי
עו"ד נעמי זמרת

בשם המשיבה 1:

בשם המשיב 2:

בשם המשיבה 3:

פסק דין

השופט י' עמית:

העובדות הצריכות לעניין

1. ביום 7.11.2017 הוגשה נגד המערערת תביעה בסך של 450 מיליון דולר קנדי לבית המשפט באונטריו, קנדה, על-ידי חברת Catalyst Capital Group Inc. (להלן: קטליסט), בין היתר, בעילות של לשון הרע וגרימת הפסדים ונזקים באמצעים לא חוקיים.

ביום 29.12.2017 הגישה המערערת לבית המשפט בקנדה תביעה שכנגד בסך של 550 מיליון דולר קנדי, נגד קטליסט ו-9 נתבעים נוספים, ביניהם אינוופ בע"מ (להלן: החברה שבפירוק או החברה), חברה ישראלית שעסקה במתן שירותי מודיעין עסקי ותעשייתי, ולגביה נטען שהייתה מעורבת בריגול עסקי נגד המערערת.

2. ביום 28.2.2018 נפתח בעניינה של החברה הליך פירוק בבית משפט קמא, והמשיבה 1 (להלן: המשיבה) מונתה כמנהלת מיוחדת. ביום 30.4.2018 ניתן צו לפירוק החברה. ביום 25.5.2018 הגישה המערערת בקשה להצטרף כצד להליך הפירוק בהתאם לתקנה 73 לתקנות החברות (פירוק), התשמ"ז-1987. במסגרת הבקשה עתרה המערערת לעיין במסמכי החברה ולהורות כי מלבדה לא תינתן לאיש מלבד המשיבה והמשיב 2, כונס הנכסים הרשמי (להלן: המשיב, וביחד: המשיבים) גישה למחשבים, למסמכים ולראיות שבבעלות החברה, אלא בצו של בית משפט. ביום 17.6.2018 התיר בית משפט קמא למשיבה למכור את הציוד של החברה בכפוף לגיבוי המידע שעל שרתיה, וביום 21.6.2018 דחה בקשה לעיכוב ביצוע ההחלטה.

ביום 12.7.2018 קיבל בית משפט זה (החלטת חברי השופט גרוסקופף ברע"א 4964/18) בקשת רשות ערעור על ההחלטה שלא לעכב את מכירת המחשבים. נקבע כי אין למכור את המחשבים עד להשלמת ההתדיינות הנוגעת לאופן הגיבוי שלהם ולראיות המצויות בידי המשיבה; וכי על המערערת להפקיד 200,000 ₪ בבית משפט קמא להבטחת הנזקים שעלולים לנבוע מעיכוב הביצוע.

3. ביום 17.7.2018 הורה בית משפט קמא על מחיקת בקשת המערערת להצטרף כצד לתיק הפירוק. ביום 18.7.2018 הודיעה המערערת לבית משפט קמא כי ביום 20.6.2018 הוציא בית המשפט בקנדה בקשה לסיוע משפטי בין מדינות, שבמסגרתה התבקש בית משפט קמא להורות למשיבים לנקוט צעדים לגיבוי "מחמיר" של המידע שבמחשבי החברה, ואשר עשוי להיות רלוונטי להליכים המתנהלים בקנדה. בהחלטתו מיום 20.6.2019 הורה בית משפט קמא כי מחשבי החברה יישמרו במצב הקיים, כדי לאפשר בירור הטענות ביחס לעיון במסמכים.

4. ביום 4.11.2019 הודיעה המערערת כי הוגשה בקשה נוספת מטעם בית המשפט בקנדה למתן סיוע משפטי (להלן: בקשת העיון או הבקשה). בבקשה צוין כי יש צורך בכל המסמכים הרלוונטיים להליך הקנדי המצויים בחזקתם או בשליטתם של החברה או המשיבים, ולכן, בכפוף לכל חיסיון שחל עליהם מתבקשת העברתם לצרכי ההליך בקנדה. בבקשה פורט מתווה רצוי להעברת המידע, שלפיו, בתמצית, ימונו עורך דין ישראלי עצמאי ומומחה מחשבים, ששמותיהם פורטו בבקשה, כנאמנים של בתי המשפט בישראל ובקנדה, לשם איתור המידע הרלוונטי במחשבים, שיועבר לעורך דין קנדי שיופקד על הטיפול בכך.

5. ביום 17.12.2019 הורה בית משפט קמא לצדדים להודיע עמדתם ביחס להעברת הדיון בבקשת העיון לבית משפט השלום. זאת, לנוכח בקשה – שנשיאת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד קבעה כי תידון בבית משפט השלום – שהוגשה על-ידי הרשות השיפוטית בקנדה מכוח חוק עזרה משפטית בין מדינות, התשנ"ח-1998 (להלן: חוק העזרה המשפטית) לביצוע חיקור דין של מספר עובדים לשעבר של החברה בפירוק. המערערת הותירה את שאלת הסמכות העניינית לשיקול דעת בית המשפט, בעוד שהמשיבים התנגדו להעברת הדיון ועמדו על כך שהסמכות לדון בבקשת העיון מסורה לבית משפט של פירוק.

פסק דינו של בית משפט קמא

6. בית המשפט ציין כי הבקשה לעיון במסמכי החברה אינה נסמכת על אמנות בינלאומיות וכי אין הסכם בין ישראל לקנדה שמסדיר את הסוגיה. עם זאת, חוק העזרה המשפטית מלמד על שאיפה לסייע כל הניתן לבתי משפט זרים בביצוע בקשות מטעמם, לנוכח עקרון ה-Comity שחל בין מדינות ובתי משפט לסיוע בניהול הליכים משפטיים.

7. בית המשפט קבע שהסמכות לדון בבקשה לעיון נתונה לבית משפט של פירוק. הבקשה הוגשה בהמשך לדיונים בסוגיית הגיבוי, שכבר נדונה לעומק על-ידי בית משפט קמא; הבקשה הופנתה על-ידי המערערת ובית המשפט בקנדה ישירות לבית משפט של פירוק, כדי שיפעיל את סמכותו בהתאם לדיני חדלות הפירעון כלפי המשיבים, המשמשים ידו הארוכה; כי למעשה הצדדים אינם חלוקים על סמכות בית משפט קמא; וכי אמנם סעיף 9 לחוק העזרה המשפטית קובע שבית משפט השלום הוא המוסמך לפעול לפי החוק, אך בפסיקה נקבע שלבית משפט של פירוק סמכות רחבה ובאפשרותו לדון גם בסוגיות שבסמכות ייחודית של בתי משפט אחרים, ככל שלסוגיה יש השלכה על ענייני החברה שבפירוק, כבעניינינו.

8. לגוף הדברים, נקבע שהסעד המבוקש אינו בגדר "פעולה מותרת" בישראל, כמשמעות המושג בסעיף 8(ב) לחוק העזרה המשפטית, לפיו "לא תיעשה פעולה בישראל על פי בקשה לעזרה משפטית של מדינה אחרת, אלא אם כן הפעולה מותרת על פי הדין בישראל".

ראשית, נקבע שהיעתרות לבקשה תפר את הוראות סעיף 18ג(ה) לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ס-1980 (להלן: סעיף 18ג(ה) ו-הפקודה בהתאמה) – שחל גם על חברה חדלת פירעון מכוח סעיף 353 לפקודת החברות – לפיו "קיבל הכונס הרשמי

או מי מטעמו מידע או מסמכים, לא יעשה בהם שימוש ולא יגלה אותם לאחר, אלא במידה הדרושה לביצוע תפקידו, תוך הגנה על פרטיותו של החייב ושל כל מי שנמסר לכוונס הרשמי מידע לגביו, או לפי צו של בית משפט". נקבע כי מסעיף 18ג(ה) נובע שאין להיעתר לבקשה לעיון במסמכים שנאספו במסגרת תיק פשיטת רגל או פירוק, אם המידע המבוקש אינו נדרש להליך עצמו או נועד לצורך ביצוע הוראות פקודת פשיטת רגל. לענייננו, נקבע שהגילוי המבוקש לא נועד לביצוע הוראות פקודת פשיטת הרגל או לביצוע תפקיד המשיבים, אלא לצורך הליך חיצוני שמתנהל בקנדה.

עוד נקבע, שהמערערת לא זכאית לעיין במסמכי החברה לפי סעיף 286 לפקודת החברות, לפיו "לאחר מתן צו לפירוק בידי בית המשפט רשאי בית המשפט להורות על מתן אפשרות לנושים ולמשתתפים לעיין בפנקסי החברה שבהחזקתה ככל שייראה לצורך, והם יהיו רשאים לעיין לפי הוראה כאמור ולא בנוסף עליה ולא בדרך שונה". נקבע כי הסעיף מאפשר רק לנושים ומשתתפים לעיין בצמצום בפנקסי החברה, לפי הנחיות בית המשפט בלבד, בעוד שהמערערת לא הגישה תביעת חוב נגד החברה ואינה נושה שלה.

בית המשפט הפנה לסעיף 267 לפקודת החברות, הקובע כי "משניתן צו פירוק, או שנתמנה מפרק זמני, אין להמשיך או לפתוח בשום הליך נגד החברה שלא ברשות בית המשפט ובכפוף לתנאים שנקבעו". נקבע, כי משהגישה המערערת את התביעה נגד החברה לבית המשפט בקנדה והמשיכה לנהלה מבלי שקיבלה רשות מבית משפט קמא – הרי שפעלה בניגוד לדין בישראל, ולכן אין לה מעמד לעתור לסעדים בתיק הפירוק. מאחר שהמערערת ידעה שהחברה בפירוק חסרת כל, לרבות אמצעים להתגונן, הרי שהותרתה כצד להליך בקנדה מותירה את הרושם שהדבר נעשה רק כדי לנסות ולקבל גישה למסמכים שבמחשביה.

עוד נקבע שבנוסף לחיסיון הספציפי שחל על גופים חדלי פירעון, חל גם חיסיון כללי מכוח סעיף 23ב לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן: חוק הגנת הפרטיות), הקובע שלגוף ציבורי – ובענייננו, המשיבים – אסור למסור מידע, "זולת אם המידע פורסם לרבים על פי סמכות כדין, או הועמד לעיון הרבים על פי סמכות כדין, או שהאדם אשר המידע מתייחס אליו נתן הסכמתו למסירה".

9. בית המשפט בחן אם בקשת העיון הולמת את סעיף 8(א) לחוק העזרה המשפטית, הקובע כי "פעולה בישראל על פי בקשה לעזרה משפטית של מדינה אחרת, תיעשה בדרך שנעשית פעולה מסוגה בישראל, ויחולו עליה הוראות הדין החלות בישראל על פעולה

מסוגה, אלא אם כן נקבע אחרת בחוק זה או על פיו". נקבע כי הפעולה המבוקשת אינה עולה בקנה אחד עם הדרך שבה נעשית פעולה מהסוג המבוקש בישראל.

נקבע כי המערערת חסרה בסיס עובדתי ומשפטי לסעד המבוקש, שהוא קיצוני וחריג ודומה יותר לצו "אנטון פילר" מאשר לצו לגילוי ועיון במסמכים. זאת, באשר מתבקש לתפוס את כל מסמכי החברה, מבלי שהמערערת יודעת מה תוכנם ואם בכלל קיימים מסמכים רלוונטיים להליך שבקנדה, כשרק לאחר עיון מקיף בחומרים שבמחשבים הרבים של החברה ניתן יהיה לבחון את הרלוונטיות שלהם.

כמו כן, נקבע כי בקשת העיון אינה הולמת את תקנות 112-122 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן: תקט"ד א), שמסדירות את סוגיות הגילוי והעיון, וגם לא הולמת את ההלכות שנקבעו בעניינן. ראשית, נקבע שהבקשה אינה עומדת בתנאי לפיו הגילוי מתבקש ביחס למסמכים הנוגעים "לעניין שבנדון", שכן בעוד שהעיון מתבקש במסגרת הליך הפירוק, הרי שהמסמכים דרושים להליך אחר, כשהמערערת משתמשת בחברה כמכשיר לאיסוף ראיות נגד צדדים אחרים. הודגש כי בניגוד להלכות בנושא, המערערת לא הצביעה על מסמכים מסוימים או סוג מסוים של מסמכים שמתבקש לגלות, וכי אין להיעתר ל"מסע דיג" שנועד לאסוף ראיות לצורך משפט אחר.

עוד נקבע, בין היתר, כי קרוב לוודאי שבמחשבי החברה מצוי חומר פרטי וחסוי ביחס ללקוחותיה – מעבר לחומר הנוגע לקטליסט, שלטענת המערערת הסכימה לחשוף מידע שמצוי במחשביה – שזכאים לטעון בפני בית המשפט, אך המערערת לא צירפה אותם או הציגה עמדתם; כי המערערת לא עמדה בנטל להוכיח שהמידע המבוקש נחוץ באופן המצדיק פגיעה בצדדים שלישיים; כי ככל שקיימים מסמכים הקשורים בקטליסט, יש להניח שאלה מצויים גם בידיה; וכי היעדרות לבקשה תחייב את החברה שבפירוק לבחון את כל מסמכיה ולהשקיע משאבים שאין ברשותה, באופן שיכביד על המשיבים.

10. מכאן הערעור שלפנינו, שהוגש לצד בקשה למתן סעד זמני האוסר על כל שינוי במחשבי החברה שבפירוק וכל פגיעה במידע שבהם עד להכרעה בערעור. בהחלטתה מיום 4.8.2020 קיבלה השופטת ברק-ארז את הבקשה, בכפוף להפקדת 300,000 ₪, וקבעה כי מדובר ב"מקרה קלאסי" שבו החלטה שלא להורות על מתן סעד זמני יכולה להפוך את הערעור לתיאורטי.

11. המערערת טענה כי סעיף 18ג(ה) לפקודה אינו מונע היעדרות לבקשה, שכן עניינו רק במידע שהושג במסגרת חקירות של בעל תפקיד בהליכי הפירוק; וכי אפילו ניתן לפרש את הסעיף כחל גם על מידע שהתקבל במסגרת הליכי פירוק לצורך ביצוע הוראות פקודת החברות, הרי שהמידע שבמחשבים "מצא דרכו" להליכי הפירוק רק משום שהיה במחשבים כשנתפסו על-ידי המשיבה, אך אין הוא רלוונטי להליך הפירוק.

12. באשר לסעיף 286 לפקודת החברות, המערערת טענה כי הסוגיה הועלתה לראשונה בפסק הדין באופן שפגע בזכות הטיעון שלה; כי עסקינן בהליך גביית ראיות ביוזמת בית משפט זר, ולכן קשה לבחון את הבקשה באספקלריה של זכויות "נושה" או "משתתף". לגוף הדברים, נטען כי סעיף 286 מסדיר עיון בפנקסים שחברה מחויבת לערוך לפי חוק החברות, שנוגעים לניהולה התאגידי, אך לא עוסק באפשרות לעיון במסמכים אחרים, כבענייננו. המערערת הוסיפה שעל אף שלא הגישה תביעת חוב בישראל, לנוכח מצב קופת הפירוק, הרי שהיא נושה "מהותית" של החברה בפירוק.

13. באשר לסעיף 267 לפקודת החברות, המערערת טענה כי לא הייתה צריכה לקבל מבית המשפט של פירוק היתר לניהול תביעה בקנדה; כי אין קשר בין מעמדה לעתור לסעדים בתיק הפירוק לשאלה אם בקשת העיון מותרת לביצוע לפי הדין הישראלי; וכי לנוכח חוק העזרה המשפטית, גם אם החברה שבפירוק לא הייתה צד להליך בקנדה ניתן וצריך להיעתר לבקשת העיון. המערערת הדגישה שלא ידעה ולא יכולה הייתה לדעת במועד הגשת התביעה בקנדה שהחברה תהיה בתוך זמן קצר בפירוק, וכי היא "חסרת כל"; כי התביעה בקנדה לא נועדה לתפוס את מסמכי החברה; וכי בית המשפט בקנדה הוא שהחליט שהמידע דרוש וביקש את הסיוע הבינלאומי, ואין להסיג את גבול שיקול דעתו.

14. ביחס לקביעת בית משפט קמא לגבי סעיף 23 לחוק הגנת הפרטיות, טענה המערערת כי נשללה ממנה זכות הטיעון; כי הסעיף עוסק רק במידע אישי ופרטי שמצוי במאגר מידע של גוף ציבורי, בעוד שלא הוצגה תשתית ראייתית מינימלית לכך שהמידע המבוקש הוא "אישי ופרטי", ולא מדובר במאגר מידע של גוף ציבורי; וכי גם אם הסעיף חל, הרי שקטליסט, הנתבעת שכנגד, מסרה הסכמתה לבקשת העיון.

15. המערערת הדגישה כי הדין הישראלי מאפשר לבצע את פעולות הסיוע המבוקשות, למשל מכוח סעיפים 16-17 לחוק עוולות מסחריות, התשנ"ט-1999; תקנה 124 לתקסד"א; סעיף 38 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971; וסעיף 75 לחוק

בתי המשפט; וכי בית משפט קמא עצמו קבע שהבקשה דומה לצו "אנטון פילר", המוכר במשפט הישראלי, מה גם שבקשת העיון אינה מרחיקת לכת כצו מסוג זה.

16. באשר לקביעות בית משפט קמא ביחס לסעיף 8(א) לחוק העזרה המשפטית, נטען שגם אם הליך מסוים היה מתבצע בישראל באופן אחר מזה שנתבקש, אין בכך כדי להוות צידוק לסירוב למתן עזרה משפטית כאמור.

17. המערערת הוסיפה כי לבית משפט קמא לא הייתה סמכות לדון בבקשה; כי השאלות שעמדו להכרעתו לא נגעו במישרין לחברה שבפירוק, שכן המידע שבמחשבים לא נאסף במסגרת הליך הפירוק אלא התקבל רק משום שהחברה נכנסה לפירוק; וכי בשום שלב לא נטען שהמידע דנן הוא נכס של החברה שבפירוק.

18. עוד נטען, בין היתר, כי חוק עזרה משפטית מאפשר לבצע כל פעולה משפטית הקשורה לעניין אזרחי, ולכן לא היה מקום לדחות את בקשת העיון על בסיס תקנות 112-122 לתקסד"א, בהסתמך על כך שהמידע המבוקש לא נדרש לצורך הליך הפירוק; כי חוק העזרה המשפטית לא מטיל חובה לצרף צדדים שלישיים שיש להם זיקה למידע דנן, מה גם שהמערערת אינה יודעת מי הם; כי לא היה מקום לקבוע שהמערערת הייתה צריכה להוכיח שלא תוכל להשיג את המסמכים בדרך אחרת; וכי הבקשה אינה מכבידה, שכן המערערת התחייבה לשאת בכל העלויות הכספיות הכרוכות ביישומה.

19. המערערת הדגישה כי מתן סיוע משפטי נרחב למדינה זרה לא מותנה בחתימה על אמנה; וכי לא כל פסקי הדין שבהם התקבלו בקשות לסיוע משפטי עסקו בבקשות ממדינות שהן צד לאמנת האג. המערערת עתרה כי בית המשפט יצהיר "בקול רם וצלול" כי ישראל מכבדת ערכאות משפט מערביות אחרות ועושה ככל שביכולתה לסייע להן, פן עקרון ההדדיות יחייב לדחות בקשות ממערכת המשפט בישראל. עוד נטען כי בקשת העיון נדחתה רק משום שבית משפט קמא החיל בשגגה הוראות מדיני הפירוק והחברות, שאינן רלוונטיות; וכי יש במחשבים מידע רלוונטי להליך בקנדה, שרק חשיפתו מתבקשת.

20. המשיבים תמכו יתדותיהם בפסק דינו של בית משפט קמא, ועל כן לא אאריך בפירוט טענותיהם. המדינה, המשיבה מס' 3, הצטרפה אף היא לעמדה זו. המדינה ציינה כי המערערת הסתמכה על פסקי דין שבהם נדונו בקשות לעזרה משפטית ממדינות שהן צד לאמנת האג בדבר גביית ראיות בחוץ לארץ בעניינים אזרחיים או מסחריים, אמנה שקנדה אינה חברה בה. כמו כן, המדינה הדגישה כי לפי פסיקת בית משפט זה, בית

המשפט שדן בבקשה לעזרה משפטית צריך להפעיל שיקול דעת רחב ואין מקום להיעתר "אוטומטית" לצו ממדינה זרה.

דיון והכרעה

הסמכות העניינית

21. סעיף 9(א) לחוק העזרה המשפטית קובע כלהלן:

סמכות בית משפט ורשות שלטונית
בית המשפט המוסמך לעשות פעולה לפי חוק זה, הוא בית
משפט השלום, וזאת גם אם הפעולה המבוקשת אינה
בתחום סמכויותיו, אלא אם כן נאמר בחוק זה אחרת.

לטענת המערערת, מכוח סעיף זה, היה על בית משפט קמא להותיר את הדיון בסוגיה להחלטתו של בית משפט השלום.

22. ככלל, לבית המשפט של חדלות פירעון "מבט-על" לשיקולים ולאינטרסים השונים הקשורים לגוף חדל הפירעון שבטיפולו, ורשאי הוא לברר גם מחלוקות עם צדדים שלישיים החיצוניים להליך. הדבר אף יכול להיעשות במסגרת בקשה למתן הוראות (ראו, לדוגמה, רע"א 9082/05 שרידב השקעות בע"מ נ' הרטמן, פסקה 5 (26.3.2007); רע"א 2728/19 ארגמן נ' עו"ד זעירא, פסקה 7 (11.6.2019); ע"א 3069/17 (26.3.2007); רע"א 2728/19 ארגמן נ' עו"ד זעירא, פסקה 7 (11.6.2019); ע"א 3069/17 משרד החינוך נ' עמותת גני חב"ד צפת (בפירוק), פסקאות 28-29 לפסק דינו של השופט מיינץ; פסקאות 2-4 לפסק דינו של השופט פוגלמן (29.10.2017) (להלן: עניין גני חב"ד)).

בעניין גני חב"ד נקבע בדעת רוב, מול דעת המיעוט של חברי השופט מיינץ, כי תקיפה של החלטת רשות מינהלית צריכה להיעשות בהליך נפרד לפני בית המשפט בעל הסמכות העניינית לדון בתקיפה ישירה של החלטה כזו (וראו כיום סעיף 279(א) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, תשע"ח – 2018), אולם איני סבור כי ניתן להקיש מעניין זה לענייננו. בית המשפט של חדלות פירעון רשאי לדון במסגרת בקשה למתן הוראות במחלוקת עם צד שלישי, מחלוקת שעשויה לכלול בקשה לצו מניעה שבסמכות בית המשפט המחוזי עם תובענה כספית שבסמכות בית המשפט השלום. לכן, איני רואה מניעה עקרונית כי בית המשפט של חדלות פירעון, שמכיר מלפני ולפנים את התיק ואת

הנפשות הפועלות, הוא שידון בבקשה לעזרה משפטית שמופנית כלפי חברה חדלת פירעון שבטיפולו.

עם זאת, איני רואה לטעת מסמרות בסוגיה זו, מאחר שדין טענת חוסר הסמכות להידחות מטעם אחר.

23. הסוגיה של הסמכות העניינית הועלתה בבית משפט קמא, והמערערת הותירה את הנושא לשיקול דעתו של בית משפט קמא. לכן, מנועה המערערת מלהעלות טענת חוסר סמכות עניינית בערכאת הערעור. מכל מקום, הלכה עמנו כי:

”...ככל שמדובר במערכת בתי המשפט הרגילים, רצוי לקבוע כלל, שלאחר שבית-משפט דן בעניין ונתן פסקו, שוב לא תוכל לצוף ולעלות שאלת הסמכות העניינית בכל שלב נוסף של הדיון” (ע”א 1049/94 דור אנרגיה (1988) בע”מ נ’ חמדאן, פ”ד נ(5) 820, 829 (1997))

(וראו גם ע”א 4796/95 אלעוברה נ’ אלעוברה, פ”ד נא(2), 669, 675-676 (1997); ע”א 1662/99 חיים נ’ חיים, פ”ד נו(6) 295 (2002); רע”א 11183/02 כלפה נ’ זהבי (1.2.2004); רע”א 11220/04 פלוני נ’ אליהו חברה לביטוח בע”מ, בפסקה 5 (19.4.2005); רע”א 7513/15 מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע”מ נ’ פלונית, פסקה לט (21.3.2016); רע”א 2750/11 באיבסקי נ’ י.ע.ש.ב.ד. בע”מ, בפסקה 6 (2011); סטיבן גולדשטיין וערן טאוסג”ה הפחתה במעמד שאלת הסמכות בבתי המשפט הכלליים” עלי משפט ג 279 (תשס”ג)).

ובקיצור, משהתנהל ההליך בפני בית משפט קמא עד תום, אין מקום להידרש בשלב הערעור לסוגית הסמכות העניינית (רע”א 4024/14 אפריקה ישראל נ’ כהן, בפסקה 22 (26.4.2015)).

לאור זאת, אותיר אפוא בצריך עיון את שאלת הסמכות העניינית במקרה של “התנגשות” בין בית משפט של חדלות פירעון לבין בית משפט השלום בדונו בבקשה על פי חוק העזרה המשפטית.

ומכאן, לעיצומה של מחלוקת. אך קודם לכן, מספר הערות מקדמיות.

חובת הסודיות של הכונס הרשמי ובעל תפקיד

24. סעיף 18ג(ה) לפקודה קובע כלהלן:

חקירה על ידי הכונס הרשמי וחובת מסירת מידע ומסמכים
ג18. (א) [...] [...]

(ה) קיבל הכונס הרשמי או מי מטעמו מידע או מסמכים,
לא יעשה בהם שימוש ולא יגלה אותם לאחר, אלא במידה
הדרושה לביצוע תפקידו, תוך הגנה על פרטיותו של
החייב ושל כל מי שנמסר לכונס הרשמי מידע לגביו, או
לפי צו של בית משפט.

איני מקבל את טענת המערערת כי הסעיף מדבר אך ורק במידע שהגיע לידי
הכונס הרשמי או בעל התפקיד כתוצאה מחקירות, בדיקות ודרישות שערך. על בעל
התפקיד לתפוס ולאתר את נכסי החברה, וכל מידע או נכס שהתקבל אצל בעל התפקיד
מוקנה לו, ואין נפקא מינה אם המידע היה קיים ערב מינויו כבעל תפקיד. נכסי החברה
עשויים לכלול מידע על החברה חדלת הפירעון, או מידע שיש לחברה על אודות צדדים
שלישיים. איננו צריכים להרחיק את עדותנו. המשיבה מונתה כמפרקת של החברה,
ובמסגרת תפקידה תפסה כמאה מחשבים ניידים ששימשו את עובדי החברה בעבודתם.
במחשבים אלה שמורים סודות מסחריים ומקצועיים של צדדים שלישיים, והמשיבה,
בתוקף תפקידה, אמורה לשמור ולהגן עליהם מפני עיניים זרות. יחד עם זאת, פשיטא כי
אין הסעיף יוצר איסור על העברת המידע לפי צו שיפוטי, כפי שנקבע במפורש בסעיף.
מכאן שאין הוא מונע היענות לבקשה שלפנינו.

25. בפרק ד לחוק הגנת הפרטיות, שכותרתו "מסירת מידע או ידיעות מאת גופים
ציבוריים", אנו מוצאים את סעיף 23 בקובע כלהלן:

איסור על מסירת מידע

23. (א) מסירת מידע מאת גוף ציבורי אסורה, זולת אם
המידע פורסם לרבים על פי סמכות כדין, או הועמד לעיון
הרבים על פי סמכות כדין, או שהאדם אשר המידע
מתייחס אליו נתן הסכמתו למסירה.
(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע מרשות בטחון
כמשמעותה בסעיף 19 לקבל או למסור מידע לשם מילוי
תפקידה, ובלבד שהמסירה או הקבלה לא נאסרה בחיקוק.

וסעיף 23 מגדיר "גוף ציבורי":

(1) משרדי הממשלה ומוסדות מדינה אחרים, רשות
מקומית וגוף אחר הממלא תפקידים ציבוריים על פי דין;

(2) גוף ששר המשפטים קבע בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, ובלבד שבצו ייקבעו סוגי המידע והידיעות שהגוף יהיה רשאי למסור ולקבל;

בית משפט קמא הסתמך על סעיף זה, מאחר שראה את המשיבים כמי שפועלים כזרועו הארוכה של בית המשפט. כשלעצמי, אני סבור כי המחוקק ביקש להסדיר בפרק ד' של חוק הגנת הפרטיות את נושא השמירה והעברת המידע המצוי במאגרי מידע של גופים ציבוריים ורשויות ציבוריות, ולא את אופן פעולתם של נושאי תפקיד הממונים על ידי בית המשפט (השוו, לדוגמה, בג"ץ 8078/98 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד הפנים, פ"ד נח(4) 842 (2004); עע"מ 7744/10 המוסד לביטוח לאומי נ' מנגל, פ"ד סו(1) 116 (2012)). מכל מקום, לאור התוצאה אליה הגעתי, איני נדרש לטעת מסמרות בשאלה זו.

גילוי ועיון אל מול חסיונות ואינטרסים נוגדים לנוכח הצו שהתבקש

26. הנושא שלפנינו "נופל" לשלוש משבצות משפטיות עיקריות: דיני גילוי ועיון במסמכים; דיני חדלות פירעון; וחוק העזרה המשפטית. החברה היא חדלת פירעון ולכן יש משקל מסוים, אך השאלות נושא דיוננו רלוונטיות גם לבעל דין שאינו נמצא בהליכי חדלות פירעון. לכן, לא אדרש לנפקותה של העובדה שלא נתקבל היתר מבית המשפט של פירוק להמשיך בהליכים כנגד החברה. אף לא אדרש לשאלה אם צד שלישי שאינו נושה או משתתף רשאי לדרוש מידע מהחברה לאור סעיף 286 לפקודת החברות.

27. במשבצת של גילוי ועיון במסמכים, לא אדרש לנושא ההכבדה. אכן, הצו שהתבקש מחייב שעות עבודה רבות בעלות גבוהה. אולם, בהינתן שהמערערת הצהירה שהיא נכונה לממן את כל ההוצאות הכבדות הכרוכות בבדיקה, בסיון ובציבוד של טרה-בתים (TB) ופטה-בתים (PB) של מידע שמצוי בעשרות המחשבים, איני סבור כי החברה יכולה להיתלות בטענת ההכבדה.

28. המערערת התמקדה בהוראת סעיף 8(ב) לחוק העזרה המשפטית, ולשם הנוחות, נחזור ונעמיד את נוסח הסעיף מול עיננו:

כפיפות להוראות הדין

8. (א) פעולה בישראל על פי בקשה לעזרה משפטית של מדינה אחרת, תיעשה בדרך שנעשית פעולה מסוגה בישראל, ויחולו עליה הוראות הדין החלות בישראל על פעולה מסוגה, אלא אם כן נקבע אחרת בחוק זה או על פיו.

- (ב) לא תיעשה פעולה בישראל על פי בקשה לעזרה משפטית של מדינה אחרת, אלא אם כן הפעולה מותרת על פי הדין בישראל.
- (ג) הפעולה המבוקשת תיעשה בדרך התואמת את בקשתה של המדינה המבקשת, כל עוד מותרת הפעולה על פי הדין בישראל.
- (ד) היתה הפעולה המבוקשת בקשר לענין פלילי, יחולו הוראות חוק זה כאילו העבירה שלגביה מבקשים את הפעולה נעשתה בישראל.

לטענת המערער, כל עוד הפעולה המבוקשת מותרת, בית המשפט בישראל חייב להיעתר לבקשה.

29. גישתה של המערערת היא מרחיקת לכת, באשר היא הופכת את בית המשפט בישראל ל"זרועו הארוכה" של בית משפט במדינות הים, מעין זרוע ביצועית, כמעט ללא שיקול דעת. חוק העזרה המשפטית מבטא את רצונה של המדינה לסייע למדינות זרות, גם כאלה שאינן חתומות על אמנת האג וההתקנות על פיה ("אמנה בדבר גביית עדות בחוץ-לארץ בענינים אזרחיים או מסחריים", כתבי אמנה 899, כרך 26, עמ' 689)). הציפיה של המדינה היא להדדיות, על מנת שכאשר מדינה שקיבלה סיוע על פי חוק העזרה המשפטית תתבקש לסייע למדינת ישראל, היא תנהג באופן דומה ותושיט למדינה סיוע.

עם זאת, בית המשפט בישראל נדרש להפעיל שיקול דעת בבואו לבחון בקשה של בית משפט זר. הדין הישראלי אינו מסולק מהשולחן אך ורק מאחר שניתן צו על ידי בית משפט זר. קשה להלום כי בית המשפט בישראל יורה למלא אחר צו שכבית משפט בישראל הוא לא היה נותן מלכתחילה, אך ורק מאחר שאותו צו הוצא על ידי בית משפט במדינה זרה. ודוק: מאחר שהדין המהותי והדיוני שונה ממדינה למדינה, אין לדרוש כי הצו שהוצא על ידי בית המשפט הזר יהיה חופף במלואו לדין הישראלי (השוו לדיני הסגרה, שם לצורך קיום התנאי של פליליות כפולה (Double Criminality), נדרשת זהות עניינית-מהותית בלבד בין העבירות, להבדיל מזהות פורמאלית-טכנית – ראו, מבין רבים, ע"פ 459/12 אמארה נ' מדינת ישראל, בפסקה 32 (13.3.2013)). הבחינה היא מהותית, ובית המשפט בישראל לא ייעתר לצו שהוצא על ידי בית משפט זר, מקום שבו הצו שניתן סותר מושכלות יסוד או פוגע בזכויות מהותיות על פי הדין הישראלי. שיקול הדעת הסופי מסור לבית המשפט בישראל, ועליו לאזן בין האינטרס לסייע למדינה הזרה לבין אינטרסים נוגדים של הצד הישראלי שנדרש למסור מידע (וראו החלטתו המקיפה של השופט א' גורדון בבית משפט השלום במסגרת בקשה לעזרה משפטית – חד"א (שלום

י-ם) 13721-02-14 הרשות המוסמכת בארה"ב נ' מובילאיי טכנולוגיות ראייה בע"מ (14.9.2014) (להלן: עניין מובילאיי)).

30. בעניין מובילאיי, דחה בית המשפט בקשה למסירת מידע שהוחזק על ידי מובילאיי, שלא הייתה צד לדיון שבין מבקשות הגילוי. מטבע הדברים, דרישה לקבלת מידע מצד שלישי אינה עניין של מה בכך, הגם שהיא אפשרית (השוו: ע"א 1604/19 מדינת ישראל נ' פלונית (26.1.2021)). להרחבה ראו: יצחק עמית חסיונות ואינטרסים מוגנים – הליכי גילוי ועיון במשפט האזרחי והפלילי שער שלישי פרק מ"ג: הליכי גילוי ומעורבות של צדדים שלישיים (עתיד להתפרסם, 2021)). במקרה דנן, החברה היא אמנם בעל דין, אך מעיון בכתב התביעה התקשיתי להבין את המיוחס לה. על פני הדברים, החברה היא בעל דין שולי וזניה בתביעה שכנגד שהגישה המערערת, ולא ברור מה היריבות בינה לבין המערערת. דומה אפוא כי יש בסיס להנחה של בית משפט קמא, כי החברה צורפה מלכתחילה כנתבעת על מנת שניתן יהיה לדרוש ממנה מידע במסגרת הליכי גילוי מסמכים.

31. זאת ועוד. הצו שניתן על ידי בית המשפט בקנדה, הוצא לבקשתן המוסכמת של המערערת ושל קטליסט, מבלי שהתאפשר לחברה להביע את עמדתה, הן מאחר שנכנסה להליכי חדלות פירעון והן מאחר שלנושים אין אינטרס לממן ייצוג משפטי לחברה בהליכים שמתנהלים בקנדה. הלכה למעשה, לא נערך דיון בבית המשפט בקנדה, והצו שניתן אינו פרי יוזמתו של בית המשפט בקנדה אלא נחתם על פי הנוסח שהוגש לו על ידי הצדדים. במצב דברים זה, יש לראות את הצו שניתן על ידי בית המשפט בקנדה כהחלטה שניתנה במעמד צד אחד, תוך ניצול מעמדה החלש של החברה שבפירוק.

32. ועיקרו של דבר.

הצו שניתן הוא צו גורף ביותר, שאין לו שיעור לא למעלה ולא למטה ולא לצדדים, בבחינת מסע דיג במימי החברה ולא במימי התביעה. לא נתבקשו מסמכים ספציפיים ואף לא סוגי מסמכים. המערערת אפילו לא חצתה את התנאי המקדמי של רלוונטיות, תנאי שבלעדיו לא יינתן צו לגילוי ועיון במסמכים. אף לא הוצגה שמץ של ראייה לכאורית שעשויה לקשור בין המידע שבמחשבי החברה בפירוק לבין בעלי הדין בהליכים בקנדה.

הצו שביצעו התבקש דומה לצו "אנטון פילר", שמא אף מרחיק לכת יותר, באשר אפילו מילות חיפוש מוסכמות לא נקבעו בצו. מכל מקום, לאור עיסוקה של החברה

במתן שירותי מודיעין עסקי, ברי כי המידע שנמצא במחשביה כולל מידע עסקי ומסחרי שחשיפתו עלולה לפגוע בצדדים שלישיים שאינם צד לדיון, הן בהיבט של פגיעה בפרטיות והן בהיבט של פגיעה בסודות מסחריים שלהם. בדין הפלילי, בפרשה הידועה במקומותינו כפרשת "הסוס הטרויאני", דחה בית המשפט את בקשת ההגנה להעתיק חלקים מחומר החקירה, והורה כי העיון ייעשה במשרדי הפרקליטות בלבד, על מנת להגן על מידע עסקי סודי ועל פרטיותם של קורבנות העבירה (ראו בש"פ 6640/06 קרוכמל נ' מדינת ישראל (7.9.2006)). עוד לספיחי הפרשה ולהחלטה השוללת את העתקת החומר ראו ב"ש (מחוזי ת"א) 90901/06 מנולוביץ' נ' מדינת ישראל (18.6.2006). בית המשפט הדגיש בהחלטה זו כי כל הנתונים שהיו מצויים במחשבי הקורבנות הועתקו, לרבות שמות לקוחות מכל רחבי העולם, פירוט של הנכסים המנוהלים עבורם בכל רחבי העולם, סיסמאות גישה סודית של הלקוחות לחשבונות בנק שלהם, עסקאות בהתהוות, סודות מסחריים ומידע אישי חסוי הנוגע לעסקים שונים המנוהלים על ידיהם, כך שמסירת החומר לידי באי כוח הנאשמים והוצאתו אל מחוץ למשרדי הפרקליטות עלולה לספן באופן ממשי את נפגעי העבירה). אכן, בפרשת "הסוס הטרויאני" בית המשפט התיר את העיון בחומר, להבדיל מהעתקתו, אך זאת לנוכח האינטרס של חקר האמת והזכות של נאשם בפלילים למשפט הוגן. מטבע הדברים, הרף הנדרש במשפט אזרחי על מנת שבית המשפט ייעתר לצו גורף כמו הצו שלפנינו, הוא רף גבוה יותר.

33. לא די בכך שענייננו בצו גורף שהוצא על ידי בית המשפט בקנדה, בבחינת מסע דיג, אלא שמתעורר ספק גם בנחיצותו של הצו. אם החברה שיתפה פעולה עם קטליסט או מי מהנתבעים שכנגד, כנטען בכתב התביעה, יש להניח שהתיעוד של אותו שיתוף פעולה מצוי בידי קטליסט או בעלי הדין האחרים. המערערת לא הניחה דעתנו מדוע אינה יכולה לקבל את המידע המבוקש מהנתבעים שכנגד.

34. למרות האמור לעיל, ולשם הזהירות, ביקשנו לבחון ולבדוק במה דברים אמורים. כידוע, מכוח תקנה 119 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, רשאי בית המשפט לעיין במסמך במעמד צד אחד, על מנת לעמוד על טענת חיסיון. תקנה 119 מאפשרת לבית המשפט לבחון אם המסמך אכן חסוי; מה הנזק שעלול להיגרם עקב חשיפת המסמך; האם ניתן להורות על חשיפת המסמך בתנאים ובמגבלות, כדי להקטין את מידת הפגיעה במי מבעלי הדין או בצדדים שלישיים, ועוד. תקנה 119 מצאה מקומה בתקנה 59(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 הקובעת בפשטות:

בקשה בעניין הליך גילוי ועיון ומענה לשאלון
59. (א) [...]

(ב). נטענה טענת חיסיון לגבי שאלה או מסמך, רשאי בית המשפט לעיין במסמך כדי להחליט אם יש ממש בטענה זו.

האם רשאי בית המשפט לערוך גם דיון במעמד צד אחד בעקבות העיון במסמך, להבדיל מעיון במסמך במעמד צד אחד? שאלה זו נותרה בצריך עיון על ידי השופט דנציגר ברע"א 4776/13 Milgerd Nominees Pty Limited נ' Donnelly, בפסקה 27 (29.9.2013)). אין ספק כי הפגיעה בשיטה האדוורסרית גדולה יותר, כאשר בית המשפט מנהל דיון עם אחד הצדדים במעמד צד אחד. למרות זאת, סברנו כי אין מניעה לכך, מאחר שכאשר השופט היושב על מדין מעיין במסמך במעמד צד אחד, עלולות להתעורר אצלו שאלות הנוגעות למסמך. עקב כך, ועל מנת לאפשר לבית המשפט לקבל החלטה מושכלת, סברנו כי אך טבעי שיתאפשר לבית המשפט להפנות שאלות הבהרה במעמד צד אחד למשיבה, שהגישה מספר מסמכים לעיונו. כך עשינו במקרה דנן. לאחר שבחנו את המסמכים ושמענו את הסבריה של המשיבה במעמד צד אחד, השתכנענו כי אין מקום להיעתר לצו שהוצא על ידי בית המשפט בקנדה, גם מחשש לפגיעה באינטרסים של צדדים שלישיים.

35. אשר על כן, הערעור נדחה.

המערערת תשא בשכר טרחת המשיבה בסך 30,000 ₪.

ככל שהמשיבה תמצא כי עיכוב הביצוע גרם נזק לקופת החברה בפירוק, היא רשאית כמובן להגיש בקשה מתאימה לתיק הפירוק, ובלבד שבקשה כאמור תוגש תוך 30 יום. עד למועד זה, יעוכב הסכום שהופקד על ידי המערערת בקופת בית המשפט לפני החלטתה של השופטת ברק-אור מיום 4.8.2020.

ש ו פ ט

השופט ד' מין:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ע' גרוסקופף:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' עמית.

ניתן היום, כ"א בשבט התשפ"א (3.2.2021).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

מרכז מידע, טל' 3852, 077-2703333 ; אתר אינטרנט, <http://supreme.court.gov.il> עכב 20048910_E06.docx